
УДК 75.03(477) (092): 272-788«17»

DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2025.01.121>

Руслана ШЕРЕТЮК

доктор історичних наук, професор
Рівненський державний гуманітарний університет
Рівне, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6278-0132>

МИСТЕЦЬКИЙ ДОРОБОК КАРОЛЯ (ЛУКАША) ГЮБЕЛЯ У ЛЮБЕШІВСЬКОМУ ПІАРСЬКОМУ КОСТЕЛІ СВЯТОГО ІОАННА ЄВАНГЕЛІСТА НА ВОЛИНІ (60-ТІ РР. XVIII СТ.)

Анотація. Стаття присвячена малодослідженому у вітчизняній гуманітаристиці питанню мистецького доробку видатного художника пізнього бароко (середина – друга половина XVIII ст.), ченця римо-католицького ордену піарів Кароля (Лукаша) Гюбеля. Усе своє творче життя він провів у Любешівському орденському осередку на Волині, активно утверджуючи на її теренах художні візії західноєвропейського мистецтва. Оскільки за радянської доби Любешівський піарський костел було знищено, то втраченими виявилися й унікальні живописні твори Кароля Гюбеля. Саме тому, виправдано дослідити його мистецьку спадщину більш докладно. Методологія дослідження спирається на загальнонаукові принципи аналізу і синтезу, систематизації та узагальнення. Водночас вона ґрунтується на спеціально-наукових методах, а саме проблемно-тематичному, хронологічному, мистецтвознавчому і системно-структурному. Наукова новизна студії полягає у дослідженні мистецьких надбань ордену піарів на Волині, зокрема, поверненні із забуття імені славетного митця Кароля (Лукаша) Гюбеля, осмисленні його творчого доробку та значимості в контексті розвитку української культури.

Розкрито, що монументальні розписи Кароля (Лукаша) Гюбеля у костелі святого Іоанна Євангеліста у Любешові на Волині займають особливе місце в його творчій спадщині. Тут, із урахуванням усього художнього арсеналу доби пізнього бароко, ним були створені настінні фрескові композиції, живописні вівтарі, а також декоративні зображення ілюзійністичних ніш. Охарактеризовано, що їм були притаманні вишуканість, оригінальність сюжетів, досконале технічне виконання, природність і гармонія в інтерпретації фігур, драматичний пафос, глибина релігійних почуттів, а також неповторна

колористика. За масштабом виконаних робіт і художньою майстерністю монументальний розпис костелу святого Іоанна Євангеліста, виконаний Каролем Гюбелем впродовж 60-х рр. XVIII ст., став перлиною мистецтва європейського пізнього бароко. Підсумовано, що мистецький доробок Кароля (Лукаша) Гюбеля у костелі святого Іоанна Євангеліста у Любешові став солідним внеском у художню діяльність ордену піарів на Волині, яскравим виявом художніх здобутків доби пізнього бароко й водночас – безцінним надбанням української культури.

Ключові слова: римо-католицький орден піарів, художник Кароль Гюбель, пізнє бароко, монументальний живопис, фреска, вітвар.

Ruslana SHERETIUK

Doctor of History, Professor

Rivne State University of Humanities

Rivne, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6278-0132>

ARTISTIC ACHIEVEMENT OF KAROL (LUKASH) HUBEL IN LIUBESHIV PIARIST CHURCH OF SAINT JOHN THE EVANGELIST IN VOLYN 60S XVIII CENTURY

Abstract. The article is devoted to the little-studied issue in domestic humanities of the artistic achievement of the outstanding artist of late Baroque (middle – second half of the XVIII century), the monk of the Roman Catholic order of Piarists Karol (Lukash) Hubel. He spent the whole his creative life in the Liubeshiv Order Center in Volyn, actively establishing the artistic visions of western European art. It is argued, that since the Liubeshiv Piarist Church was destroyed during the Soviet era, the unique paintings of Karol Hubel were also lost. That is why, it is justified to explore his artistic heritage in more detail. The research methodology is based on the general scientific principles of analysis and synthesis, systematization, and generalization. At the same time, it relies on special scientific methods, namely on problem-thematic, chronological, art history, as well as systemic and structural. The scientific novelty of the studio lies in the exploration of the artistic acquisition of the order of Piarists in Volyn, in particular, returning from forgetfulness the name of a famous artist Karol (Lukash) Hubel, understanding his creative work, and significance in the context of the development of Ukrainian culture.

It is revealed, that monumental painting by Karol (Lukash) Hubel in Church of St. John the Evangelist in Liubeshiv, Volyn, take a special place in his creative heritage. Here, taking into account the entire artistic arsenal of the late Baroque

era, wall fresco compositions were created by him, as well as picturesque altars and decorative images of illusionistic niches. It is characterized, that they had delicacy, originality of plots, perfect technical implementation, naturalness and harmony in the interpretation of figures, dramatic pathos, depth of religious feelings, as well as unique coloristic. By the scale of work, that was done, and artistic skills, the monumental painting of the Church of St. John the Evangelist, executed by Karol Hubel, during the 60s XVIII century, became a pearl of European late Baroque art. It is concluded, that the artistic achievements of Karol (Lukash) Hubel in the Church of St. John the Evangelist in Liubeshiv became a great contribution to the artistic activity of the Order of Piarists in Volyn, a brilliant manifestation of the artistic achievements of the late Baroque era and at the same time – an invaluable acquisition of Ukrainian culture.

Keywords: Roman Catholic Order of Piarists, artist Karol Hubel, late baroque, monumental painting, fresco, altar.

Постановка проблеми. Впродовж 1730 – 1750-х рр. на західноукраїнських землях у костелах католицьких чернечих орденів – домініканського, бернардинського, кармелітського, тринітарського, єзуїтського, піарського й низки інших знайшла вияв традиція пізньобарокового монументального живопису. Її творцями були художники з Італії та митці з Німеччини, Чехії, Речі Посполитої – спадкоємці художніх візій болонської і римської шкіл живопису.

Ефектний бароковий монументальний живопис виразно віддзеркалював тогочасну епоху патетикою й експресією композицій і фігур, пишними драпіровками, різноманітністю алегоричних зображень і символів. Монументальному сакральному малярству тієї доби також була притаманна низка архітектурних елементів: колони, розірвані архітрави і перспективні рішення. Умілим застосуванням ілюзорних побудов майстри створювали враження глибоких провалів площі склепінь і стін храмів, крізь які присутні нібито спостерігали далекі небесні сфери. Вони наповнювалися складними багатофігурними, поданими в найсміливіших ракурсах, сценами та групами персонажів з екстатичними рухами, пронизаним патетичними емоціями.

Тісний генетичний зв'язок цих розписів із західноєвропейським бароковим монументальним живописом простежується в мистецькому доробку художника-ченця ордену піарів Кароля (Лукаша) Гюбеля. Він – один з видатних польських митців середини – другої половини XVIII ст., професійна доля якого була тісно пов'язана з Волинню. На сьогодні практично вся його творча спадщина в Україні втрачена, або ж перебуває у загрозовому стані. Зокрема, костел піарів у Любешові, що свого часу був щедро оздоблений фресками цього талановитого маляра, знищений. Хоча споруда колишнього колегіуму піарів у цьому місті збереглася, але її багатий художній декор, виконаний ним, також не дійшов до нашого часу. Оскільки тепер мало що залишилося від унікальних живописних творів Кароля Гюбеля, то й постать їх автора незаслужено майже забута. Саме тому виправдано дослідити його мистецьку спадщину більш докладно.

Аналіз наукових досліджень. В Україні збереглося обмаль відомостей про ченця і художника римо-католицького ордену піарів Кароля (Лукаша) Гюбеля. Зокрема, «Словник художників, що працювали на Україні в XIV – XVIII ст.» авторства Павла Жолтовського не містить жодної згадки про нього [Жолтовський, 1983, С. 109-178]. А в «Словнику Берестейщини» Володимира Леонюка присутні лише короткі біографічні дані цього художника [Леонюк, 1966, С. 111]. Науковою шаблоною в осмисленні мистецького спадку Кароля Гюбеля є розвідки Руслани Шеретюк [Шеретюк, 2017; 2022].

У цьому сенсі польська гуманітаристика володіє вагомим інтелектуальним доробком. Так, перші докладні відомості про художню діяльність Кароля Гюбеля у Любешівському осередку ордену піарів подають у своїх працях автори ґрунтовної трьохтомної студії «*Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana*» Міхал Балінський і Тимотеуш Ліпінський (Baliński, 1846), Едвард Раставецький (Rastawiecki, 1850) і Антоній Мошинський (Moszyński, 1876). Студії знаного польського мистецтвознавця Другої Речі Посполитої Вацлава Гусарського (Husarski, 1922; 1930) містять як цінний фактологічний матеріал стосовно різних аспектів художньої діяльності Кароля (Лукаша) Гюбеля, так і низку важливих аналітичних узагальнень щодо її стилістичних рис. У другій половині XX ст. дослідження життєвого і творчого шляху Кароля (Лукаша) Гюбеля стало предметом наукової уваги Ружи Йодловської (Jodłowska, 1962-1964). Джерельною базою дослідження є світлини фресок Кароля Гюбеля, зроблені польським науковцями 1922 р. у процесі огляду вцілілого на той час Любешівського піарського костелу, що нині знаходяться у фототеці Інституту історії мистецтв Ягеллонського Університету (Краків, Республіка Польща) [Fototeka].

Мета статті полягає в дослідженні мистецького доробку ченця римо-католицького ордену піарів Кароля (Лукаша) Гюбеля – визначного художника доби пізнього бароко (середина – друга половина XVIII ст.), головною справою життя якого було художнє оздоблення піарського костелу святого Іоанна Євангеліста у Любешові на Волині.

Виклад основного матеріалу. Мурований піарський костел святого Іоанна Євангеліста у Любешові на Волині, збудований впродовж 1745–1762 рр., постав на місці колишнього дерев'яного, зведеного його фундаторами Яном Каролем Дольським і Анною Ходоровською наприкінці XVII ст. У плані він являв собою хрест, що творився трьома повздовжніми й однією поперечною навами. Мав із боків дві каплиці та чотири фронти, кожний із яких завершувався великим залізним хрестом. Перед костелом знаходилися дві муровані колони, на яких розміщувалися кам'яні фігури Богоматері (Ласкавої) та Йосифа (Обранця). Поруч була дерев'яна дзвіниця з чотирма дзвонами. Оскільки фінансування будівництва мурованого костелу здійснювалося виключно силами місцевих ченців ордену піарів, то через брак коштів не було завершено роботи з упорядкування його головного фасаду, зокрема, недобудованими залишилися його вежі. Як зауважував з цього приводу останній ректор піарської школи

у Любешові Антоній Мошинський, «Була б то надзвичайно презентабельна святиня, якби її оздоблювали вежі, яких із причин постійного неспокою в краї так і не вдалося спорудити» [Moszyński, 1876, С. 124].

Однак на думку відомого реставратора Другої Речі Посполитої Вацлава Гусарського, це аж ніяк не зменшувало художньої цінності піарського костелу у Любешові. З його слів, цей храм, «... закладений у формі хреста, з потужними й багато декорованими щипцями, щедро оздоблений пілястрами, хоча й має незавершений фасад, є вартісним прикладом польської барокової архітектури» [Husarski, 1930, С. 15]. На противагу незавершеному передньому фасаді костелу, надзвичайно виразними були бічні – з бездоганними пропорціями й ефектними декоративними рококовими верхівками. Водночас внутрішній простір Любешівського піарського костелу характеризувався самотутнім опрацюванням архітектурних деталей, зокрема вишуканим профілем карнизів, оригінальною стилізацією капітелей пілястрів, витонченістю декоративного віконного обрамлення тощо [Husarski, 1922, С. 27].

Його інтер'єр, за оцінкою Вацлава Гусарського, «... з погляду архітекtonіки – скромний і простий, урізноманітнений лише лінією балюстради музичного хору та двох лож над бічними входами». Але він захоплював тим, що був «покритий... з гори до низу розписами, оригінальний колорит яких вражав незбагненною свіжістю після кількох десятиріч років» [Husarski, 1922, С. 27]. Більшість живописних стінописів були виконані в техніці аль-фреско.

Загальним тлом монументальних розписів Любешівського піарського костелу була архітектура доби рококо, з характерними для неї тьманими тонами блідо-рожевого і блідо-зеленого мармуру, а також зображеннями розміщених у нішах вазонів, повних квітів. За Вацлавом Гусарським, ці квіти були стриманими живими плямами, розкиданими на загальному тьмяному архітектурному тлі [Husarski, 1922, С. 27-28].

Посеред цих вишуканих декорацій Любешівського піарського костелу було розміщено дев'ять вітарів. У головному знаходилася позолочена ікона святого Іоанна Євангеліста. Бічний вітар, розташований праворуч, уміщував ікону Божої Матері. У третьому вітарі, розташованому ліворуч у каплиці, знаходилася фігура знятого з хреста Ісуса. Під нею знаходився образ Богородиці Скорботної. Четвертий вітар з того ж боку прикрашало фрескове зображення засновника ордену піарів святого Йосифа де Каласанса, а п'ятий – святого Йосифа Обранця.

Інші чотири вітарі були влаштовані біля чотирьох колон посеред храму. Три з них були присвячені святам Яну Непомуку, великомучениці Катерині та Антонію Падуанському [Moszyński, 1876, С. 125–126]. Вони – яскраві взірці тогочасної художньої практики специфічної постановки фігури святого, а також його одухотвореного, екстатичного погляду. Це пов'язано з тим, що в потриденську добу одним зі значимих виявів святості вважалася здатність святого до екстазу й спілкування з Богом саме в такому стані. Аби передати його вповні, митець зазвичай зображав святого в позі моління або ж із широко

розставленими руками. Одночасно він захоплено підносив погляд догори. Як наголошували автори праці «Sztuka sakralna w Polsce. Malarstwo» (Варшава, 1958 р.), у сакральному малярстві Речі Посполитої XVII – XVIII ст. у цій позі було представлено багато зображень святих [Sztuka sakralna, 1958, С. 26].

Четверта колона інтер'єру Любешівського піарського костелу, прикрашалася ілюзіоністичним вітварним ретабло, зі зображенням «Товій і Архангел Рафаїл». Ця тематична композиція прийшла в польський сакральний живопис з Італії, де утвердилася наприкінці XVI ст. Вона сформувалася внаслідок гострих дискусій католиків із протестантами, які категорично відкидали можливість янгольської допомоги у справі спасіння. Культ Янгола-охоронця невдовзі став настільки популярним у католицькому світі, що 1670 р. Папа Римський Климент X запровадив свято Янгола-охоронця, яке припадає на 2 листопада [Sztuka sakralna, 1958, С. 27].

Художнє оздоблення вітварів, як, зрештою, всього інтер'єру Любешівського піарського костелу святого Іоанна Євангеліста виконав чернець і художник ордену піарів Кароль (Лукаш) Гюбель. За масштабом виконаних робіт і художньою майстерністю монументальний розпис піарського костелу у Любешові дослідники називають головною справою його життя [Jodłowska, 1962-1964, С. 124–125].

Виключну роль в декорі інтер'єру храму відігравали фрески на склепіннях. Як акцентував Павло Жолтовський, монументальні розписи в католицьких костелах були зосереджені головним чином на плафонах, оскільки на стінах, заставлених пишними вітварями, для них залишалося мало місця. З іншого боку, ілюзіоністична побудова плафонних розписів сприяла відчутному «полегшенню» архітектоніки споруди й водночас розширенню її внутрішнього простору [Жолтовський, 1988, С. 125].

З докладного опису Вацлавом Гусарським інтер'єру Любешівського піарського костелу за 1922 р. з'ясовується, що на його склепіннях було тринадцять фрескових розписів: два з них становили собою пейзажі, а одинадцять – фігуративні композиції. Внаслідок руйнацій Першої світової війни вціліли лише п'ять із них, а саме: один пейзаж, а також композиції «Відвідини», «Зашлюбини Діви Марії», «Свята Сесилія», «Вознесіння Христа».

З точки зору змістовного наповнення інтер'єру храму, вартісними були фрескові композиції «Відвідини» («Зустріч Марії та Єлизавети») [Fototeka, 008] і «Зашлюбини Діви Марії». Вони належали до рідкісних зображень епохи пізнього бароко, оскільки тематично були властиві ранньому Відродженню. Приміром, «Зашлюбини Діви Марії» митець побудував відповідно традиції західної іконографії: майбутня Богородиця і святий Йосиф стоять високо на східцях вітваря, Обручник надіває на палець Діви перстень, а первосвященик, зображений згідно правил барокової асиметрії вище них, нахилиється до святої пари, благословляючи її. Поруч з нею знаходяться дві чоловічі постаті [Шеретюк, 2022, С. 157].

Ця композиція була побудована з урахуванням усього художнього арсеналу доби пізнього бароко. Йдеться, зокрема, про красу могутніх колон і мармурових східців. Більше того, в ній простежувалася витонченість почуттів, більшою мірою характерних добі раннього Відродження: Божя Матір, із віночком дрібних квітів на розпущеному волоссі, похилена, з вишуканою грацією простягнутої руки, усмішкою й опущеними очима мала «такий чар дівочства, який наприкінці XVIII ст. рідко кому вдавалося зобразити». Святий Йосиф із квітучою гілкою в руці був відтворенням глибокого образу «чистого обранця». За Вацлавом Гусарським, «Ця композиція є чимось більшим, аніж традиційною бароковою декорацією з театральною архітектурою і театральними жестами: цей образ є релігійним у повному розумінні цього слова» [Husarski, 1922, С. 29–30].

Чи не найяскравішим прикладом утілення барокової мистецької програми в розкритті одного з головних сюжетів християнського мистецтва була фреска Кароля Гюбеля «Вознесіння Христа» на склепінні піарського костелу у Любешові. Вона зображала момент Вознесіння на небо воскреслого Ісуса Христа [Fototeka, 001, 002]. Це Торжество радісно вітають янголи. Розміщені по колу навколо постаті Христа, граючи на різних музичних інструментах, вони формують багаточисленний «небесний оркестр» [Fototeka, 003, 004]. Їхня гра – піднесена і велична, що надає фресці особливої урочистості й парадності.

Крім живописних вітварів, а також масштабної фрескової композиції на склепіннях, до художніх розписів Любешівського піарського костелу, виконаних Каролем Гюбелем, належали і ті, що знаходилися на пілонах. Вони містили декоративні зображення ілюзіоністичних ніш із рококовими вазонами та рокайлевими орнаментами [Fototeka, 016, 017, 018]. Як впливає з мистецтвознавчого аналізу таких композицій у праці Павла Жолтовського «Монументальний живопис на Україні XVII – XVIII ст.» (1988 р.), «Художнім завданням цього розпису було шляхом ілюзіоністичного грізайлевого малювання повністю замінити звичайні для костьолів засоби декорування інтер'єра, насамперед декоративні – різьбу по дереву і скульптуру» [Жолтовський, 1988, С. 139].

Стиль фрескових розписів Любешівського піарського костелу Іоанна Євангеліста типовий для другої половини XVIII ст. Згідно зі стилістичним аналізом Вацлава Гусарського, їм була притаманна незрівнянна легкість, а також «потужний імпульс, на який спроможне було лише бароко в період свого занепаду» [Husarski, 1922, С. 27]. Він твердив, що головна риса настінних монументальних розписів Любешівського піарського костелу в їх вишуканості з типовою для рококо свободою і легкістю. На його думку, вони були характерними творами тієї доби, «легкими, витонченими, нескладними, навіть дещо поверховими й не вільними від певного традиціоналізму» [Husarski, 1922, С. 28].

Особлива справа – композиції на склепіннях. Вони перевершували всі інші живописні декорації храму – як своїм технічним виконанням і складністю, так і потужним мистецьким натхненням. Їм була властива оригінальність ідеї та

щирі, глибокі почуття. За Вацлавом Гусарським, «їх композиції стоять значно вище рівня поверхових рококових декорацій, нагадуючи швидше драматичний пафос Тьєполо; однак від візій Тьєполо відрізняє їх глибокі, місцями навіть наївні релігійні почуття, що шукають власних форм і способів вираження» [Husarski, 1922, С. 28].

Польські мистецтвознавці XIX ст. високо оцінили монументальні розписи, виконані Каролем Гюбелем у костелі святого Іоанна Євангеліста у Любешові. На переконання Міхала Балінського і Тимотеуша Ліпінського, авторів капітальної праці «*Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana*» (1846 р.), художній декор Любешівського храму, зокрема живописні стінописи Кароля Гюбеля, дають підстави для твердження про його неперевершеність на теренах тогочасної Литви [Baliński, 1846, С. 799]. Едвард Раставецький запевняв, що малярські праці та мистецький хист цього художника «гідні ближчого знайомства з його творчістю», оскільки їм притаманні «оригінальність, серйозний стиль, у трактуванні фігур – природність і гармонія, а в колориті – влучність» [Rastawiecki, 1850, С. 201].

За Вацлавом Гусарським, авторитетним фахівцем XX ст., фрескові розписи Кароля Гюбеля у Любешівському піарському костелі «безперечно належать до найвидатніших творів такого типу, які маємо в Польщі, а деякі композиції, особливо на склепіннях, детально і з любов'ю інтерпретовані, ... сміливо можуть бути порівнювані з найкращими... працями європейськими. Ближчий розгляд цих розписів... дає про них докладніше уявлення, однак однією з найважливіших їх переваг є колорит, що віднаходить найтонші нюанси передачі вишуканої простоти характерного фрескового тону, яку ні репродукція, ні опис вповні передати не можуть» [Husarski, 1922, С. 27]. Це твердження, датоване 1922 р., ґрунтувалося на особистих враженнях автора від їх споглядання. З цього приводу зауважимо, що Вацлав Гусарський був одним із учасників спеціальної урядової комісії Другої Речі Посполитої, що займалася вивченням стану пам'яток польської культури на Волині.

Висновки. У XVII – XVIII ст. на Волині особливу роль у пропагуванні та утвердженні культурно-мистецьких набутоків західної цивілізації відігравали осередки римо-католицьких орденів. Вони були місцем, де працювали талановиті митці з чернечого середовища – архітектори, скульптори, художники, діяльність яких стала істотним фактором не лише західноєвропейського впливу на мистецьке життя східних теренів Речі Посполитої, але й розгортання процесу інтенсивного розвитку вітчизняного мистецтва.

Одним із них був Кароль (Лукаш) Гюбель – видатний художник доби пізнього бароко, чернець римо-католицького ордену піарів. Його живописними творами була прикрашена велика кількість культових і світських споруд Правобережної України і Білорусі. Однак особливе місце в його мистецькому доробку займає художнє оформлення Любешівського піарського костелу. За масштабом виконаних робіт і художньою майстерністю монументальний розпис костелу

святого Іоанна Євангеліста, виконаний Каролем Гюбелем впродовж 60-х рр. XVIII ст., став перлиною мистецтва європейського пізнього бароко.

Живописні вівтарі, масштабні фрескові композиції на склепінні і пілонах у Любешівському піарському костелі були побудовані з урахуванням усього художнього арсеналу тогочасної доби. Їх відрізняло бездоганне технічне виконання, оригінальна інтерпретація сюжетів, інспірована глибокими й щирими релігійними почуттями автора, вишуканий колорит, а також типова для рококо свобода і легкість.

Мистецький доробок Кароля (Лукаша) Гюбеля у костелі святого Іоанна Євангеліста у Любешові став поважним внеском у художню діяльність ордену піарів на Волині, яскравим виявом місцевих художніх надбань доби пізнього бароко й водночас – безцінним надбанням української культури.

Література

1. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI – XVIII ст. К.: Наукова думка, 1983. 178 с.
2. Жолтовський П.М. Монументальний живопис на Україні XVII – XVIII ст. К.: Наукова думка, 1988. 158 с.
3. Леонюк В. Словник Берестейщини. Львів: Видавнича фірма «Афіша», 1996. 360 с.
4. Шеретюк Р. М. Кароль (Лукаш) Гюбель (1722 – 1793): художник у чернечому вбранні: історико-мистецтвознавче видання. Рівне: РДГУ, 2017. 62 с.
5. Шеретюк Р.М., Стоколос Н.Г. Мистецька спадщина ордену піарів на Волині у дискурсі культурних кодів модерної доби (кінець XVII – перша третина XIX ст.): Монографія . Рівне: О. Зень, 2022. 270 с.
6. Baliński M., Lipiński T. Starożytna Polska pod względem historycznym, geograficznym i statystycznym opisana: W 3 tomach. Tom 3. Warszawa: Nakład i druk S. Orgelbranda, 1846. 863 s. + XXVIII.
7. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 001. Fresk Zmartwychwstanie Chrystusa.
8. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 002. Fresk Zmartwychwstanie Chrystusa (fragment).
9. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 003. Fresk Zmartwychwstanie Chrystusa (fragment).
10. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 004. Fresk Zmartwychwstanie Chrystusa (fragment).
11. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 008. Fresk Nawiedzenie na sklepieniu nawy bocznej.
12. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 016. Iluzjonistyczna nisza z ornamentem rocaille.
13. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 017. Iluzjonistyczna nisza z rokokowym wazonem.

14. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 018. Iluzjonistyczna nisza z rokokowym wazonem.
15. Husarski W. Kościół O. O. Pijarów w Lubieszowie. *Południe. Miesięcznik poświęcony sztuce i krytyce artystycznej*. Wilno: Wydawnictwo Wileńskiego T-wa artystów – płastyków, 1922. № 4. S. 24-33.
16. Husarski W. Zabytki Pińska i jego okolic. *Bluszcz. Społeczno-Literacki Ilustrowany Tygodnik Kobiety*. 1930. № 23. S. 12-15.
17. Jodłowska R. Hübel Karol [Gyubel Karol]. *Polski Słownik Biograficzny*. Vol. X. Wrocław – Warszawa – Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1962-1964. S.124-125.
18. Moszyński A. Kronika Kollegium Lubieszowskiego XX. Pijarów. Kraków: W drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego pod zarządem Ignacego Stelcła, 1876. 174 s.
19. Rastawiecki E. Słownik malarzów polskich, tudzież obcych w Polsce osadłych lub czasowo w niej przebywających: W 3 tomach. Tom I. Warszawa: Druk S. Orgelbranda, 1850. 334 s. + tab.
20. Sztuka sakralna w Polsce. Malarstwo / Oprac. Dobrzeński T., Ruszczykówna J., Niesiołowska-Rothertowa Z. Warszawa: ARS CHRISTIANA, 1958. 367 s.

References

1. Zhołtovskiy P.M. Khudozhnie zhyttia na Ukraini v XVI – XVIII st. [Artistic life in Ukraine in the XVIth – XVIIIth centuries]. K.: Naukova dumka, 1983. 178 p. (in Ukrainian).
2. Zhołtovskiy P.M. Monumentalni zhyvopys na Ukraini XVII – XVIII st. [Monumental painting in Ukraine in the XVIIth – XVIIIth centuries] K.: Naukova dumka, 1988. 158 p. (in Ukrainian).
3. Leoniuk V. Slovyk Beresteishchyny [Dictionary of Beresteishchyna]. Lviv: Vydavnycha firma «Afisha», 1996. 360 p. (in Ukrainian).
4. Sheretiuk R. M. Karol (Lukash) Hiubel (1722 – 1793): khudozhnyk u chernechomu vbranni [Karol (Lukasz) Gübel (1722 – 1793): an artist in monastic dress]. Rivne: RDHU, 2017. 62 p. (in Ukrainian).
5. Sheretiuk R.M., Stokolos N.H. Mystetska spadshchyna ordenu piariv na Volyni u dyskursi kulturnykh kodiv modernoi doby (kinets XVII – persha tretyna XIX st.) [The Artistic Heritage of the Order of the Piarists in Volyn in the Discourse of Cultural Codes of the Modern Era (late XVII – first third of the XIX century)]: Monohrafiia. Rivne: O. Zen, 2022. 270 p. (in Ukrainian).
6. Baliński M., Lipiński T. Starożytna Polska pod względem historycznym, geograficznym i statystycznym opisana: W 3 tomach. Tom 3. Warszawa: Nakład i druk S. Orgelbranda, 1846. 863 s. (in Polish).
7. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 001. Fresk Zmartwychwstanie Chrystusa (in Polish).

8. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 002. Fresk Zmartwychwstanie Chrystusa (fragment) (in Polish).
9. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 003. Fresk Zmartwychwstanie Chrystusa (fragment) (in Polish).
10. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 004. Fresk Zmartwychwstanie Chrystusa (fragment) (in Polish).
11. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 008. Fresk Nawiedzenie na sklepieniu nawy bocznej (in Polish).
12. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 016. Iluzjonistyczna nisza z ornamentem rocaille (in Polish).
13. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 017. Iluzjonistyczna nisza z rokokowym wazonem (in Polish).
14. Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sygn. OTPK 13 Lubieszów 018. Iluzjonistyczna nisza z rokokowym wazonem (in Polish).
15. Husarski W. Kościół O. O. Pijarów w Lubieszowie. *Południe. Miesięcznik poświęcony sztuce i krytyce artystycznej*. Wilno: Wydawnictwo Wileńskiego T-wa artystów – płastyków, 1922. № 4. S. 24–33 (in Polish).
16. Husarski W. Zabytki Pińska i jego okolic. *Bluszcz. Społeczno-Literacki Ilustrowany Tygodnik Kobiety*. 1930. № 23. S. 12–15. (in Polish).
17. Jodłowska R. Hübel Karol [Gyubel Karol]. *Polski Słownik Biograficzny*. Vol. X. Wrocław – Warszawa – Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1962–1964. S.124–125. (in Polish).
18. Moszyński A. Kronika Kollegium Lubieszowskiego XX. Pijarów. Kraków: W drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego pod zarządem Ignacego Stelcła, 1876. 174 s. (in Polish).
19. Rastawiecki E. Słownik malarzów polskich, tudzież obcych w Polsce osadłych lub czasowo w niej przebywających: W 3 tomach. Tom I. Warszawa: Druk S. Orgelbranda, 1850. 334 s. (in Polish).
20. Sztuka sakralna w Polsce. Malarstwo / Oprac. Dobrzeńiecki T., Ruszczycówna J., Niesiołowska-Rothertowa Z. Warszawa: ARS CHRISTIANA, 1958. 367 s. (in Polish).